سرمقاله

چگونه خودروسازی را نجات‌دهیم؟

ادامه از صفحه ۱

... کـه جز ناکارآمـدی نمی‌توان از آن نتیجـه‌ای گرفت؛ به‌خصوص اینکه بنا به گفته مدیران سابق، بخش بزرگی از شاغلان در این صنعت با توصیه‌های سیاسیون در این صنعت مشغول به کار شده‌اند. این امر به معنای غلبه روابط سیاسی بر محاسبات اقتصادی است.

دوم: قیمت‌گذاری محصولات هم نشان دهنده وجود مشکلات دیگری در این صنعت است. تعداد زیادی نهاد و سازمان دولتی به اتحای مختلف در تعیین قیمت به طور رسمی و غیررسمی دخالت می‌کنند. در نهایت قیمتی که به کارخانه تحمیل می‌شود از هزینه تولید آن کمتر است، به‌طوری که هر سال هزاران میلیارد تومان به زیان انباشته این صنعت افزوده می‌شود؛ خودروساز به‌طور مداوم با زبده‌ذمی رهبروست و نکته جالب توجه این است که این زیان موجب ورشکستگی کارخانه‌های خودروسازی نمی‌شود، بلکه برعکس، چون مسبب این زیان نهادهای دولتی هستند، خودروسازان از این ورشکستگی زیانی نمی‌بینند و دولت را وادار به پوشش این زیان می‌کنند که در نهایت از طریق بودجه دولتی به مردم تحمیل می‌شود. منطق چنین کاری با منطق‌های اقتصادی قابل توجیه نیست. تعیین قیمت خودرو در همه جای دنیا فقط به تولیدکننده مربوط است. آنچه به دولت مربوط است، رفع انحصارات در بازار است. وقتی خودروساز مجبور به رعایت قیمت دستوری می‌شود، در مقابل، خواسته‌های بسیاری دارد که در صدر آنها حمایت از آنها در مقابل رقبای بالقوه و بالفعل است. همین که خودروسازان مایلند واردات خودرو هم به آنها سپرده شود یا مواضع مختلف به بهانه‌های نامعمول به واردات اعمال شود، نمونه‌ای از این خواسته‌هاست.

سوم: قیمت خودروها در بازار هم نشان از جنبه‌های دیگری از مشکلات این بازار دارد. مقایسه قیمت خودروهای مشابه در ایران و خارج از ایران نشـان می‌دهد که مصرف کننده ایرانی باید تا چندبرابر قیمت جهانی را برای خودرو بپردازد که با توجه به کیفیت پایین خودروهای داخلی، خدمتی که مصرف‌کننده ایرانی دریافت می‌کند بسیار گران است. اصول اولیـه اقتصاد به ما می‌گوید که این امر جز با ایجاد انحصار ممکن نیست. انحصار است که با ایجاد موانع ورود محصولات بهتر و ارزان‌تر، باعث افزایش قیمت و بقای محصولات گران و بی‌کیفیت می‌شود.

حال دو ویژگی فوق را با هم ترکیب کنید تا به ویژگی چهارم برسـید. قیمتی که کارخانه به فرمان دولت اعمال می‌کند، چندین برابر کمتر از قیمت بازار است. تفاوت این دو قیمت، رانتی است که نصیب کسانی می‌شود که خودرو را به قیمت دولتی دریافت کنند. این رانت در مورد ارزان‌ترین خودروهای موجود در بازار هم تـا ۲۰برابر حقوق یک فرد معمولی در جامعه است و فسادی که چنین رانتی می‌تواند ایجاد کند آنقدر عیان است که نیاز به توضیح بیشتر ندارد.

بسیار گفته شده و به‌درستی هم گفته شده است که ریشه مشکلات صنعت خودرو را باید در دخالت دولت در اقتصاد جست‌وجو کرد. به‌منظور درک بهتر این امر باید ربط دولت و صنعت را واکاوی کرد. مشکل اساسی در نوع رابطه خودروساز با نهاد ناظر است. نهاد ناظر به جای نظارت و اطمینان از بهبود کیفیت و رقابت، به حمایت بی‌قید و شـرط از خودروسـاز مشغول است. در دنیای امروز تقریبا برای هر صنعتی سازمان نظارت‌کننده و مقررات گذار وجود دارد. وظیفه این سازمان‌ها اطمینان از رعایت استانداردها و جلوگیری از انحصار است تا بازار در جهـت افزایش کیفیت و کاهش قیمت حرکت کند. شرط اساسی برای این حرکت این است که خودروساز به‌طور مداوم در معرض خطر حذف‌شدن از بازار توسط رقبای کارآمدتر باشد. بازار رقابتی فقط به معنای حضور تعداد زیادی خودروساز نیست؛ آنچنان که در ایران دیده می‌شود. بنیان بازار رقابتی این است که هر خودروساز مجبور باشد سعی کند با سرمایه گذاری فیزیکی و نوآوری، کالای بهتر را با قیمت پایین‌تر عرضه کرده و بازار را از دست رقبا بیرون کند. نتیجه چنین رقابتی این است که اگر خودروسازی نتواند به اندازه کافی نوآوری کند، ورشکست می‌شود و باید بازار را به رقبای کارآمدتر واگذار کند.

سازمان ناظر باید مطمئن باشـد که هیچ تولیدکننده ای نمی‌تواند با زد و بست سیاسی و اقتصادی از این رقابت شانه خالی کند. این امر کلید موفقیت این صنعت در دنیا و رمز شکست آن در ایران است. این رابطه در بازار خودروی ایران وارونه شده است. به نظر می‌رسد سازمان ناظر به‌شدت مراقب است که خودروسازان در معرض رقابت قرار نگیرند. ورشکستی و خروج از بازار تعریف نشده است. خودروساز اجازه می‌یابد با هزینه‌های بالا و بدون نگرانی از واگذار کردن بازار به محصولات بهتر و کارآمدتر فعالیت کند. زیان‌های خودروسازان در نهایت به خودروسازان منتقل شده و از جیب عموم مردم پرداخت می‌شود. این حمایت البته سوی دیگری هم دارد. خودروساز موظف است به فرمان سازمان ناظر گردن نهد و در مواردی که سیاست اقتضا می‌کند، مطابق میل او رفتار کند. نتیجه چنین رابطه نادرستی بین خودروساز و سازمان ناظر چیزی جز کیفیت پایین و قیمت بالا برای محصول تولیدشده نیست.

سخنگویان سـازمان‌های ناظر بر این صنعت و صنعت‌های مشـابه به‌کرات در رسانه های عمومی در مورد مزایای این صنعـت برای اقتصاد ایران و توانایی آن در ایجاد اشـتغال، مزیت‌های نسـبی آن و پتانسـیل‌های فراوان آن سخن گفته‌اند. ولی از این نکته ظریف غافلند که ترجمه اقتصادی تمامی این گفته‌ها این است که به لطف سازمان ناظر عنصر رقابت از این صنعت غایب خواهد بود. اصل اول اقتصاد این است که افراد بر مبنای انگیزه‌ها رفتار می کنند و در غیاب عنصر رقابت، انگیزه بهبود کیفی و کمی وجود ندارد. تمام مزیت‌های نسبی راهم که در یک محل جمع کنید، اگر افراد و شرکت‌ها انگیزه استفاده کارآمد از آن مزیت‌ها را نداشته باشند، رفاهی برای جامعه از آن حاصل نخواهد شـد. به‌علاوه، انگیزه با تشویق و حمایت حاصل نمی‌شـود؛ با ترس از واگذاری بازار حاصل می‌شود. تنها با تغییر رابطه سازمان ناظر با خودروساز در جهت تبدیل حمایت بی‌قید و شرط به رقابت است که می‌توان به بهبود این صنعت و بازار امید داشت.

دکتر حسین عباسی
اقتصاددان
Alborz.payam@gmail.com

استاندار البرز:

قطعه دوم قطار شهری کرج سال آینده راه اندازی می شود

استاندار البرز با اشـاره به راه اندازی آزمایشی قطعه نخست خط ۲ قطار شهری کرج گفت: قطعه دوم این خط تا اواخر سـال آینده زمان تکمیل برای آن تعیین شده است.

به گزارش پیام آشنا، مجتبی عبداللهی دیروز در حاشـیه راه اندازی آزمایشی قطعه نخست خط ۲ قطار شهری کرج افزود: با برنامه ریزی دقیق و براساس تعهدات پیمانکار قطار شهری تا اواخر سـال آینده ایستگاه متروی چهار راه طالقانی به ایسـتگاه شهید سلطانی کرج می رسد.

وی ادامه داد: انتظار می رود سایر خطوط قطار شهری کرج تا پایان دولت سیزدهم تکمیل و در اختیار مردم شریف کرج قرار گیرد.

عبداللهی گفت : راه اندازی قطار شـهری کرج مرهون تلاش ها و پیگیری های تمامی مدیران ادوار گذشـته تاکنون است که قدردان همت والای این عزیزان هستیم.

وی افزود: کرج به عنوان چهارمین کلانشهر کرج پس از ۲۰ سـال به امکان مهم قطارشهری در راستای توسعه حمل و نقل عمومی که نشانگر عزم توسعه یافتگی در کشور است، رسید.

استاندار البرز گفت: برای کلانشهر کرج ۶ خط مترو تعریف شـده اسـت که در زمان حاضر بخشی از خط ۲ مورد بهره برداری قرار گرفت و امروز ۶.۵ کیلومتر شـامل ۲ ایسـتگاه برای استفاده مردم آماده شد.

وی افزود: بـا برنامه ریزی دقیق و براسـاس تعهدات پیمانکار مربوطه تا دهه فجر ۱۴۰۲ به ایستگاه شهید سلطانی خواهیم رسید. عبداللهی گفت: درصدد هستیم که این امکان را تا داخل شـهر فردیس ادامه دهیم تا شهر پرجمعیت فردیس نیز از گره های ترافیکی درون شهری رها شـود که بخش بالایی از تحقق این امر در گرو تعامل شهرداری های مربوطه است.

بیش از ۵ هزار نیازمند در البرز تسهیلات اشتغال دریافت کردند

مدیر کل کمیته امداد امام خمینی (ره) البرز گفت: امسـال پنج هزار و ۳۳۵ نیازمند دراین اسـتان تسهیلات اشـتغال به میزان ۵۱۷ میلیارد تومان دریافت کرده‌اند.

به گزارش پیام آشنا، محمد محمدی فرد در نشسـت کمیسـیون هماهنگی بانک‌های البرز با اشاره به اینکه در فضای همکاری و همدلی میان بانک‌های استان و دستگاه‌های اجرایی تا کنون ۸۵ درصد از تعهدات پرداخت تسهیلات محقق شده اسـت، افزود: برگزاری نهمین جلسه کمیسیون هماهنگی بانک‌ها فرصت مغتنمی بود تا از مدیران شبکه بانکی در استان تجلیل به عمل آید.

وی بیـان کـرد: بانک‌های عامل موفق اسـتان البرز علاوه بر حمایت از راه‌اندازی مشاغل خانگی، نسبت به پرداخت تسهیلات مختلف حمایتی در قالب وام‌های ضروری، حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط اقدام می‌کنند.

مدیر کل کمیته امداد استان خمینی‌شهر گزارشی از کمیته امداد استاد از عملکرد تبصره ۱۶ بانک‌های عامل ارائه داد و افزود: در این نشسـت علاوه بر تقدیر از بانک‌های عامل به بررسی مشکلات جاری بانک‌ها و تأمین وجوه نقد شبکه بانکی استان البرز در ایام پایانی سال جاری پرداخته شد.

وی یاد آورشـد: با توجه به پرداخت تسـهیلات اشـتغال برای مددجویان و پنـج دهک پایین درآمدی در البرز توسط این نهاد همچنین مبلغ ۶۴۰ میلیارد تومان اعتبـار از ۱۶ بانک عامل به استان تخصیص یافته‌است.

محمدی فرد گفت: یکی از خدمات و برنامه‌های این نهاد، ایجاد اشـتغال برای مددجویان تحت حمایت با ارائه تسـهیلات است به گونه‌ای که در سال گذشته و در راستای اجرای طرح‌های اشتغال زایی با همکاری خوب همه دستگاه‌ها و بخصوص بانک‌های عامل توانستیم به اهدافی که مد نظر بود برسیم.

پلیس فتا البرز:

کاربران بلیط تورهای مسافرتی نوروز را از سایت های معتبر تهیه کنند

رئیس پلیس فتا البرز نسـبت بـه آگهی های فریبنده و اغوا کننده تورهای نوروزی هشدار داد و گفت: کاربران بلیط تورهای مسافرتی را از سایت های معتبر تهیه کنند.

به گزارش پیام آشنا، سرهنگ رسول جلیلیان اظهار کرد: بازار خریـد بلیط و رزرو هتل یا تور مسافرتی در ماه‌های آخر سال با استقبال مردم رونق بیشـتری پیدا کرده و مجرمان سایبری از شرایط سواسـتفاده کرده و شاهد کلاهبرداری با شیوه‌های مختلف در این زمینه هستیم.

وی اضافه کرد: کلاهبرداران با آگهی‌های فریبنده، از قبیل تخفیف های ویژه، اعتماد قربانیان را جلب کـرده و پس از دریافـت پیش‌پرداخت، ناپدید می‌شوند و یا قربانیان را به صفحات جعلی جهت واریز وجه و رزرو اقامت هدایت نموده و سـپس مبادرت به خالی کردن حسـاب بانکی آنها می کنند.

جلیلیان از کاربران خواست از مجاز بودن آژانس های مسافرتی از طریق سازمان میراث فرهنگی و گردشگری اطمینان حاصل کرده و حتـی الامکـان از سایت‌های معتبر و دارای اینماد، تور مسافرتی رزرو نمایند.

وی گفت : یکی از شگردهای کلاهبرداران انتشار آگهی جعلی رزرو (ذخیره، اجاره) اماکن اقامتی یا هتل، تهیه بلیط، تورهای نوروزی، ارسال پیامک های جعلی حاوی لینک مخرب، ارسال اپلیکیشن های جعلی در شبکه اجتماعی است .

رئیس پلیس فتا البرز با تاکید بر اینکه کاربران قبـل از ورود به درگاه ، آدرس دقیق اینترنتی را کنترل کنند، تاکید کرد: کاربران هنگام ورود به صفحات پرداخت الکترونیکی قبل از خرید یک بار اطلاعات بانکی خود را به اشتباه وارد کنند تا درگاه اصلی بانک مشخص شود و سپس اقدام به خریدنمایند.

وی از کاربران خواسـت که در صورت مواجهه با موارد مشکوک و یا نیاز به اخذ مشاوره و راهنمایی تخصصی می توانند از طریق سایت رسمی پلیس فتا و یا شماره تلفن ۰۹۶۳۸۰ اقدام کنند.

مدیرعامل صندوق پژوهش و فناوری البرز خبر داد:

تسهیلات ۲ میلیارد تومانی برای شرکت‌های دانش‌بنیان

مدیرعامل صندوق پژوهش و فناوری البرز با اشاره به افزایش سقف تسهیلات شرکت‌های دانش‌بنیان توضیح داد: قبلا سقف تسهیلات ۵۰۰ میلیون بود ولی امروز به دو میلیارد تومان رسیده است.

به گزارش پیام آشنا، علیرضا بابا خان در نشست خبری روز دوشنبه هشـتم اسفند ماه با بیان اینکه البرز علی رغم ظرفیت بسیار، از نظر زیرساخت‌های تجاری سازی دانش و علم ضعیف است، اظهار کرد: برای رفع بخشی از این مشکل، صندوق پژوهش و فناوری که زیر نظر معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری فعالیت دارد، از دو سال پیش فعالیت خود را آغاز کرده است. وی ادامه داد: دریافت تسهیلات دغدغه اصلی شـرکت‌های دانش بنیان اسـت و صاحبان این شرکت‌ها به دنبال تسهیلاتی کم بهره و با طول بازپرداخت طولانی هستند.

بابا خان با اشـاره به اینکه طی دو سال گذشته این صندوق ۲۵ میلیارد تومان تسهیلات به شرکت‌های دانـش بنیان پرداخـت کرده اسـت، گفت: این تسـهیلات در قالب وام‌های خرد پرداخت شده و البته به شرکت‌ها از طریق صندوق نوآوری معاونت علمی ریاست جمهوری هم، تسهیلات پرداخت می‌شود که در حوزه کاری ما نیست. وی با اشاره به اینکه صدور ضمانت نامه یکی دیگر از دغدغه‌های شرکت‌های دانش بنیان اسـت، افزود: این شرکت‌ها زمانی که می‌خواهند با ارگان یا دستگاهی قرارداد پیمانکاری منعقد کنند، باید ضمانت نامه بانکی ارائه کنند که اغلب سـخت گیری زیادی در این حوزه اتفاق می افتد.

بابا خان ابراز کرد: با توجه به اینکه سـرمایه اصلی شرکت‌های دانش بنیان فکر و ایده است، اغلب در تامین منابع مالی مورد نیاز برای دریافت ضمانت‌نامه دچار مشکل می‌شوند، به همین دلیل این صندوق در این حوزه ورود کرده است.

مدیرعامل صندوق پژوهش و فناوری البرز ابراز کرد: طی دو سال اخیر در مجموع ۴۸۰ میلیارد تومان ضمانت نامه برای شرکت‌های فناوری صادر کرده است. این مسـئول افزود: طی دو سال گذشته، در مجموع به ۲۲۰ شـرکت دانش بنیان تسـهیلات و ضمانت نامه ارائه شده است.

وی با اشاره به افزایش سقف تسـهیلات توضیح داد: قبلا سقف تسهیلات ۵۰۰ میلیون بود ولی امروز به دو میلیارد تومان رسیده است.

بابا خـان افـزود: ۹۳ درصد سـهام این صندوق خصوصی و هفت درصد هم دولتی است که همین شرایط افزایش بیشتر سرمایه را ایجاد می کند.

این مسـئول در بخش پایانی صحبت‌های خود با بیان اینکه به زودی مجتمع سردار سلیمانی به بهره برداری می‌رسد، گفت: این مجتمع زمینه فعالیت جوانانی را فراهم می‌کند که همت و سواد کار کردن دارند ولی تجربه، فضای فیزیکی و پول کافی برای شروع کار ندارند.

باباخان ابراز کرد: امیدواریم راه اندازی این مجتمع شرایط اشتغال جوانان و نخبگانی که ایده هایشان تحول آفرین است را فراهم کند.

اینکه به دنبال افزایش سرمایه این صندوق هستیم، توضیح داد: هفته آینده سرمایه این صندوق از ۳۰ میلیارد تومان به ۱۰۵ میلیارد تومان افزایش پیدا می‌کند که با این اوصاف صندوق البرز جزو معدود صندوق‌هایی در کشـور می‌شود که سرمایه بالای ۱۰۰ میلیارد تومان دارد.

سخنگوی سازمان انرژی اتمی ایران خبر داد

سفر قریب‌الوقوع «رافائل گروسی» به ایران

سـخنگو و معاون امور بین‌الملل، حقوقی و مجلس سـازمان انرژی اتمی ایران اظهار کـرد: در روزهای گذشـته گفت‌وگوهای سـازنده و امیدوارکننـده‌ای با هیات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به ریاسـت «ماسیمو آیـارو»، معاون پادمانی آژانس داشـتیم و بر همین اساس مهندس اسلامی، معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان انرژی اتمی ایران به‌طور رسمی از آقای «رافائل گروسی»، مدیر کل آژانس دعوت کرد تا به ایران سفر کند

وی تصریح کرد: این سـفر در روزهای آینده انجام خواهد شد.

کمالوندی بیان کـرد: اطلاعات تکمیلی این برنامه به‌زودی در اختیار رسانه‌ها قرار می‌گیرد.

سـخنگو و معاون امور بین‌الملل، حقوقی و مجلس سازمان انرژی اتمی ایران خاطرنشان کرد: امید است این سفر زمینه‌ساز همکاری‌های بیشتر و افق روشن‌تر میان ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی باشد.

معاون امور بین‌الملل، حقوقی و مجلس سازمان انرژی اتمی ایران با اعلام این خبر گفت: در روزهای گذشته گفت‌وگوهای سـازنده و امیدوارکننـده‌ای با هیات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به ریاسـت «ماسیمو آیـارو»، معاون پادمانی آژانس داشـتیم و بر همین اساس مهندس اسلامی، معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان انرژی اتمی ایران به‌طور رسمی از آقای «رافائل گروسی»، مدیر کل آژانس دعوت کرد تا به ایران سفر

به گزارش پیام آشنا، بهروز کمالوندی، سخنگو و

قربونِ دَسِت، اون شیر آبُ ببند.

یادداشت

ایران، چین و پی‌ریزی الگویی منحصر به فرد از «وابستگی متقابل» (بخش آخر)

با این وجود روابط ایران با چین را نمی‌توان به وابستگی و نیاز یک طرف و فرصت‌طلبی طرف دیگر کاهش داد. میان این دو کشـور الگویی نامتقارن از وابستگی متقابل حاکم است. بر اساس سیاست خارجی توسـعه‌گرایانه چین، منافع اقتصـادی بیش از هر چیز دیگری برای پکـن اولویت دارد که باعث تلاش برای بهره‌برداری ژئواکونومیکی [۴] از موقعیت جغرافیایی شرکا شده است. بدین جهت چین تلاش دارد که روابط خود را به گونه‌ای با ایران پیش ببرد که نه موجب رنجش تهران شـود و نه خشم جهان غرب را برانگیزد.

نظریه‌پردازانی مانند ریچارد روز کرلس و دیگران در تعریف وابستگی متقابل می‌گویند این وضعیت را می‌توان به عنوان پیوند مستقیم و مثبت منافع دولت‌ها در مواردی تعریف کرد که تغییر در موقعیت یک دولت، جایگاه سـایرین را در همان جهت تغییر می‌دهد. در جایی دیگر بیان می‌شود، وابستگی متقابل به مفهوم نظامی است کـه در آن دولت‌ها معمولا در نردبان موقعیت بین‌المللی و توازن اقتصادی، قدرت، رفاه دسترسـی به اطلاعات یا فناوری با هم بالا و پایین می‌روند.

از دید کوهن و نای دیگر نظریه‌پردازان بین‌المللی، «وابستگی به معنای وضعیتی است که نیروهای خارجی آن را تعیین می کنند یا تا حد زیادی تحت تاثیر قرار می دهند. وابستگی متقابل در سـاده‌ترین مفهوم وابستگی دوجانبه است وابستگی متقابل در سیاست جهانی به وضعیت‌هایی اشاره دارد که وجه مشخصه آن‌ها اثر متقابل میان کشورها یا میان بازیگران در کشورهای مختلف است.

ریچارد کوپر بر بُعد اقتصادی تاکید می کند و آن را حـسـاسـیت تعاملات اقتصادی میان دو یا چند دولت به تحولات اقتصادی درون آن دولت‌ها می داند و تاکید می کند که لازمه وابسـتگی متقابل، ارتباطات و همکاری‌های دوجانبه بدون حساسیت است.

از این رو بررسی روابط چین و ایران بر مبنای انگیزه‌های سیاسی محض دور از واقعیت است. در عین حال تاکید صرف به انگیزه‌های اقتصادی نیز نمی‌تواند به واقعیت نزدیک باشـد. براساس نظریه وابستگی متقابل گسـترش تعاملات اقتصادی به صلح‌میزتر شدن روابط میان کشورها کمک می‌کند اما لزوما با همگرایی سیاسی یا حمایت سیاسی همراه نخواهد بود. چین بدین وسیله فضایی مطلوب برای پیشبرد اهداف توسعه‌ای خود ایجاد کرده و روند رشد خود را در پرتو همگرایی استراتژیک با آمریکا پیش می‌برد.

روابط چین با جمهوری اسـلامی ایران دارای سقف و کف تعیین شده‌ای اسـت. سقف روابط تهران- پکن تا جایی است که روابط چین با مجموعه غرب دچار نوسـان نشود و کف این رابطه نیز تا جایی است که روابط اقتصادی چین با ایران و مزیت ژئوپلیتیک تهران برای چین به طور کلی نابود نشـود. از این رو جایگاه ایران برای چین در پرتو روابط اسـتراتژیک پکن با غرب و آمریکا قابل تبیین است.

براساس پروژه‌های انجام شده می‌توان نتیجه گرفت که وابستگی متقابل چین با اقتصاد بین‌الملل و قطب‌های ثروت و قدرت جهانی به ویژه آمریکا سبب شده که حساسیت آسیب‌پذیری این کشور در قبال تصمیمات قدرت‌های بزرگ در قبال کشورهای سوم بالا برود و این همان اصل راهبردی است که ایران در مدیریت مناسباتش با چین باید بدان مد نظر داشته باشد.

پژوهشگران درباره روابط با چین چه می گویند؟

مناسبات تهران و پکن با وجود منافع مشترک فراوان و بسترهای همگرایی مضاعف در حوزه‌های اقتصادی، نظامی- امنیتی، فناوری نظامی و هسته‌ای ...، بر اساس آموزه‌های نظریه اتحاد و همگاری در روابط بین‌الملل هنوز برای رسیدن به سطح اتحاد و ائتلاف راه پرپیچ و خمی را پیش رو دارد. در واقع پرهیزهای مشترک ایران و چین در عرصه داخلی و تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی مانع از ارتقای مناسبات دو کشور از سـطوح عادی و راهبردی به سطح ائتلاف و اتحاد شـده است. این در حالی است که ارتقای مناسبات ایران و چین از سـطوح عمودی به راهبردی و سرانجام ائتلاف و اتحاد، مستلزم متوازن‌سازی بین منافع مشترک و پرهیزهای مشترک است.

دو دولت چین و ایران با برخورداری از استقلال در تصمیم‌گیری با برقراری توازن و تعادل بین اشتراک منافع، ترجیحات یا پرهیزهای مشـترک در هر یک از بخش‌های سیاسـی، اقتصادی، نظامی- امنیتی، حقوقی و فرهنگی مقدمات همکاری و هماهنگی پایدار را در روابط فیمابین فراهم می‌آورند اما گاه ناکامی سیاستگذاران دو طرف در توقیف‌شدن میان منافع و پرهیزهای مشترک به ناهماهنگی گسست و واگرایی دو کشور انجامیده است. ذکر این نکته ضروری است که توانبخشی مطلق در همه بخش‌ها دست یافتنی نیست و اصل نسبی بودن در چنین فرایندی نیز حاکم است.

برخی از تحلیلگران روابط بین‌الملل معتقدند روابط حسنه آمریکا و چین که از اوایل دهه ۱۹۷۰ م آغاز شده بود، اکنون در حال واگرایی (دوری) فزاینده است. واگرایی روابط آمریکا- چین پدیده‌ای پیچیده و چند عاملی (سیاسـت‌های ملی گرایانه؛ تضاد رویه رشـد منافع اقتصادی؛ دیده شدن چین در سیاست داخلی آمریکا به عنوان یک رقیب استراتژیک) است که شیوع جهانی ویروس کرونا به مثابه اثر پروانه‌ای، موجب آشکار شدن و تشدید رقابت‌های ژئوپلیتیک میان آنها شده است.

و اما در قبال جمهوری اسـلامی ایـران که خود را در عرصه یک جنگ ترکیبی مقابل ایالات متحده آمریکا با محوریت تحریم‌های حداکثری می‌بیند، چین بر رویکردهای چندجانبه‌گرایی تاکید داشته و همواره سعی کرده است خود را در حاشیه این تقابل نگاه دارد. اگرچه ممکن است در آینده با بالاگرفتن اختلافات با آمریکا جایگاه ایران در سیاست خارجی چین از اولویت بیشـتری برخوردار شود اما در حال حاضر آمریکا همچنان دست برتر را در منطقه غرب آسیا خواهد داشت و چین هنوز در جایگاهی قرار ندارد که بتواند با آمریکا وارد رقابت و بلوک‌بندی بین‌المللی شود.

با این حال، طیفی از صاحب‌نظران عرصه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل بر این باورند جمهوری اسـلامی ایران باید از تشـدید اختلافات میان آمریکا و چین استقبال و از آن بهره‌برداری کند چرا که اختلافات بیشتر به معنای تمرکز هرچه بیشتر آمریکا بر چین و منطقه شرق آسیا خواهد بود و از فرصت و ابتکار عمل آمریکا در منطقه خاورمیانه می‌کاهد. این امر ضمن اینکه وزن بیشـتری به ایران در سیاست خارجی چین خواهد داد تا حدودی نیز از وضعیت نامتقارن روابط فعلی می‌کاهد و امکان نقش‌آفرینی بیشـتر را برای جمهوری اسلامی ایران در منطقه خاورمیانه فراهم می‌سازد.

از منظری دیگـری گروهی از ناظران می گویند ایران باید از ورود مستقیم به مشاجرات میان طرفین خودداری کرده و تا حد امکان بی‌طرفی کشور را حفظ کند و مانع از این شود که منافع ملی کشور دستخوش رقابت‌های ژئوپلیتیکی چین و آمریکا شود. از سوی دیگر هم ضروری است تهران حسـاسیت‌های چین در حفظ تعادل در روابط با سایر کشورهای منطقه را در نظر بگیرد یا به عبارتی آن را درک کند. در این میان، تمرکز بر تنوع‌بخشی به مقاصد سیاست خارجی یا از منظری دیگر زنجیره تامین کشور می‌تواند به عنوان مقوم و متعادل کننده این روابط مورد توجه قرار گیرد.

فرشته جهانی